EUSKARAREN ESTATUS JURIDIKOA IPAR EUSKAL HERRIAN

UEU
Udako ikastaroak
2024 - Iruña

Joana Falxa – Eneritz Zabaleta

EDUKIA

01. SARRERA

02. MARKO JURIDIKO OROKORRA: HARRESIAK INDARTZEN

03. HIZKUNTZ ESKUBIDEETAN ONDORIOAK: ESPAZIOAK MURRIZTEN

04. AITZINA JOTZEKO BIDEAK: ERTZAK ESPLORATZEN

SARRERA

*"Garaziko herria benedika dadila,
euskarari eman dio behar zuen tornuia"*
Bernat Etxepare

HIZTUN KOPURUA

POPULAKUNTZA

16 urtez gorakoak.
2000 galdezketatu.

URTEA

2021ean

KOPURU OSOA

255 940 pertsona

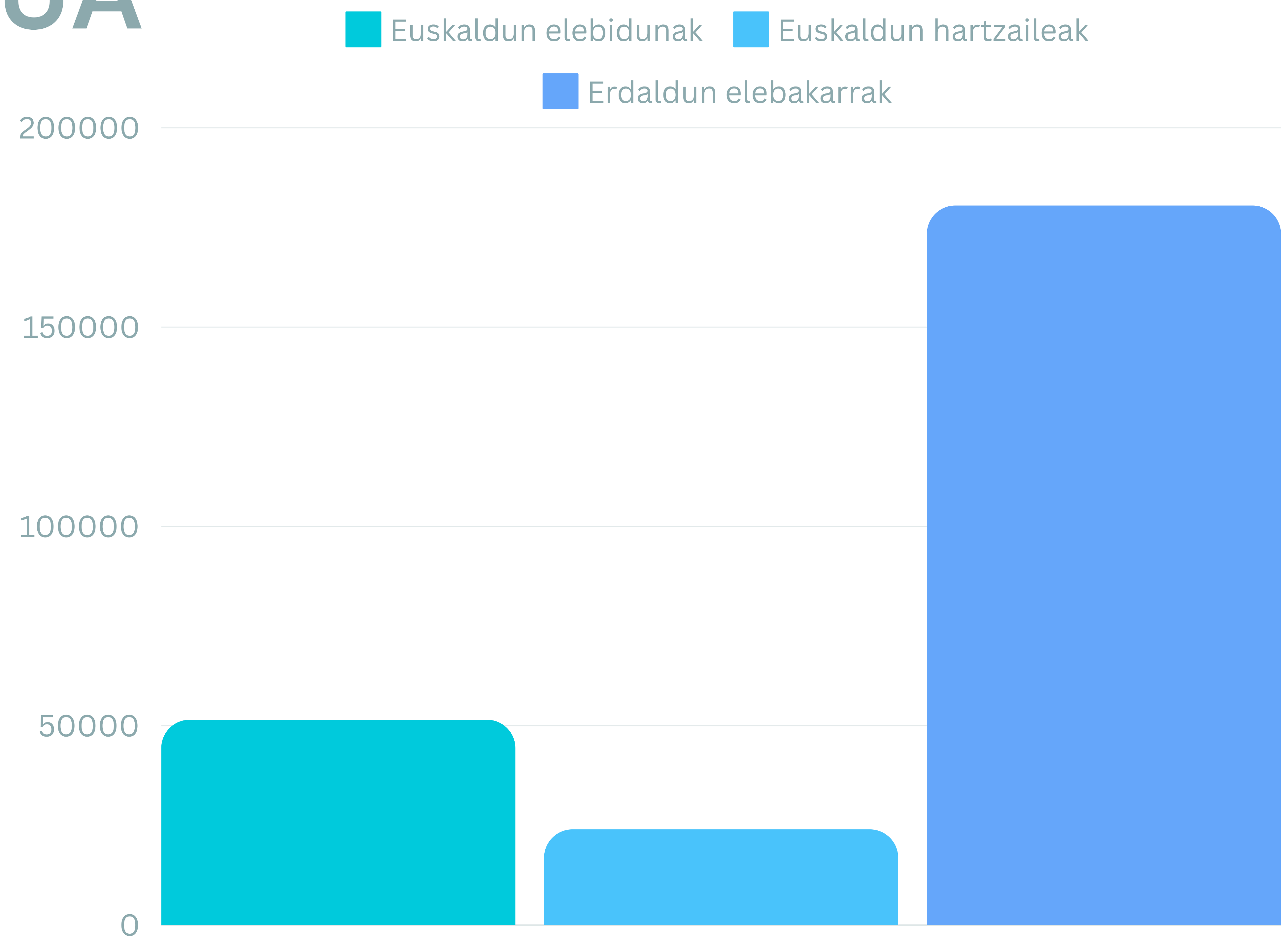

ITURRIA: VII. INKESTA SOZIOLINGUISTIKOA, 2021

HIZTUN KOPURUAK ETA BILAKAERA IPAR EHN

Hiztun mota	Euskaldun elebiduna	Euskaldun hartzailea	Erdaldun elebakarra
Kopurua	51 500	24 000	180 500
Bilakaera 2016tik	+300 hiztun	+700 hartzaile	+5 500 hiztun
Ehunekoetan	%20,1	%9,4	%70.5

ITURRIA: VII. INKESTA SOZIOLINGUISTIKOA, 2021

IKASLEEN BILAKAERA

ELEBIDUN EDO MURGILTZE EREDUETAN

	2017-2018	2022-2023
Lehen maila	%40	%42
Bigarren maila	%20	%23
Lizeoa	%6	%9

MARKO JURIDIKO OROKORRA

1- FRANTSESA, HIZKUNTZ OFIZIAL BAKARRA

- 1992ko ekainaren 25eko erreforma konstituzionala:

Konstituzioaren 2. artikulua:
"Errepublikaren hizkuntza frantsesa da"

- Kontseilu konstituzionalaren interpretazioa:

CC 2/07/1994 Toubon-Lamassoure Legeaz

CC 09/04/1996 Polinesiako estatutu berriaz

CC 15/06/1999 HGEG berresteko erabakiaz

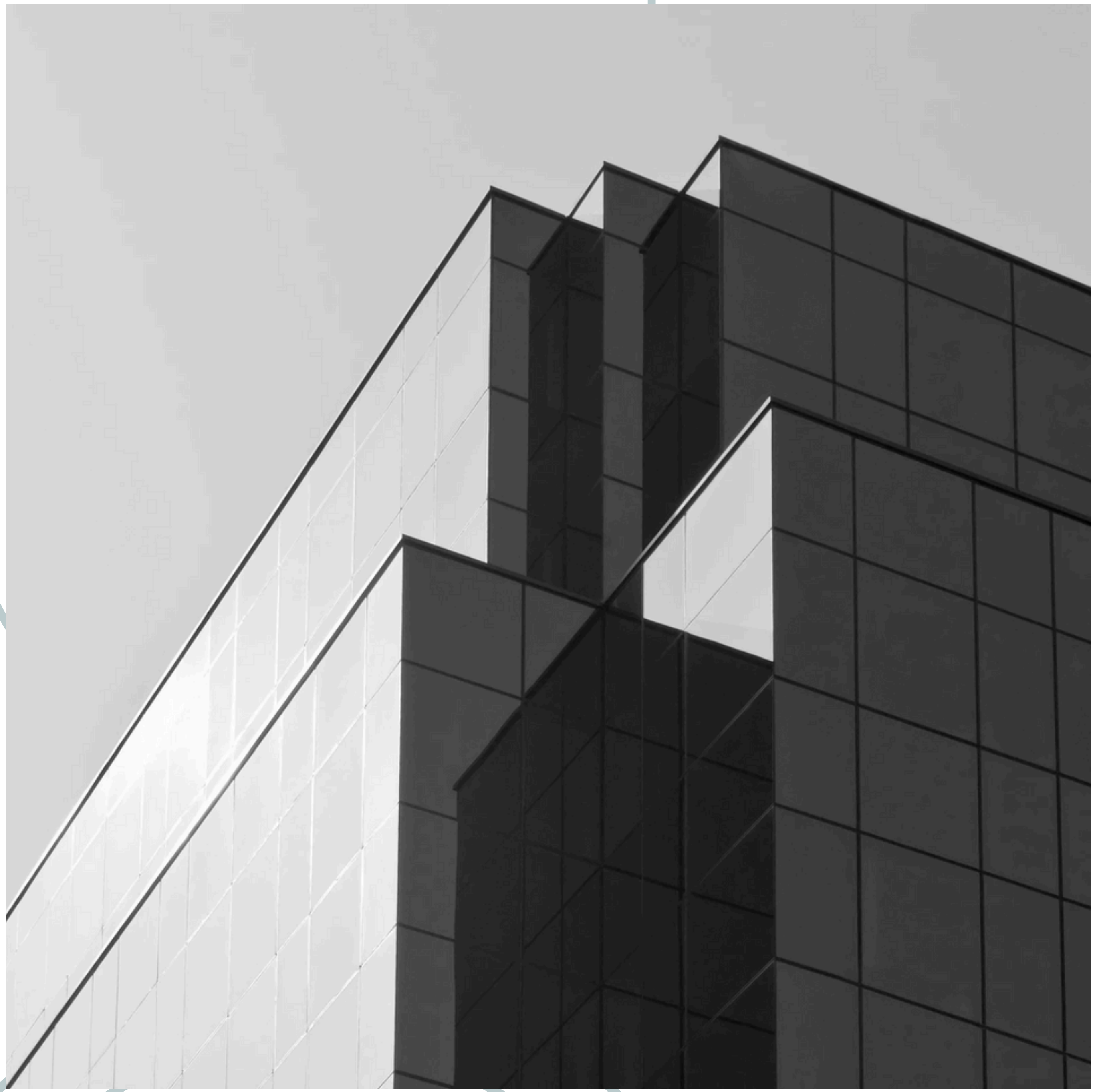

MARKO JURIDIKO OROKORRA

1- FRANTSESA, HIZKUNTZ OFIZIAL BAKARRA

- **Doktrina konstituzionala:** *“frantsesaren erabilera inposatzen zaie zuzenbide publikoko pertsona publikoei eta zerbitzu publikoko misio bat burutzen duten zuzenbide pribatuko pertsonei”.*
- + *“erabiltzaileei, administrazioarekin eta zerbitzu publikoekin duten harremanean”.*

- **Toubon-Lamassoure Legea** (1994): *“Frantsesa irakaskuntzaren, lanaren, trukaketen eta zerbitzu publikoen hizkuntza da”.*

MARKO JURIDIKO OROKORRA

1- FRANTSESA, HIZKUNTZ OFIZIAL BAKARRA

Saiakera ezberdinak:

- HGEGren berreste saiakera (1999)
- Polinesiako autonomi estatutuen bozka (1996 eta 2004)
- Murgiltze ereduetako hezkuntza sare pribatuetako irakasleen kontratazio publikoa (2001)

Ondorioak:

- Doktrina konstituzionala indartu
- **H**ezkuntza arloan frantsesa ez diren hizkuntzen derrigorrezkotasuna debekatu
- Adb Diwan eskolen integrazioaz hezkunde publikoan:

"Frantsesa ez den beste hizkuntza baten erabilera ezin zaie inposatu irakaskuntza publikoko ikastetxeetako ikasleei, ez ikastetxeko bizitzan, ez aintzat hartutako hizkuntzaz bestelako diziplinen irakaskuntzan" (CC, 2001).

MARKO JURIDIKO OROKORRA

2- EUSKARA, FRANTZIAREN ONDARE

- **2008ko uztailaren 23ko erreforma konstituzionala:**

Konstituzioaren 75-1 artikulua:
“Eskualdeetako hizkuntzak Frantziako ondarearen parte dira”

- **Ondorioak:** sustapen- eta babes-eginkizuna sortu du botere publikoentzat.

Maptam legea (2014) *Notre legea (2015)*

MARKO JURIDIKO OROKORRA

2- EUSKARA, FRANTZIAREN ONDARE

Molac legea

Eskualdeetako hizkuntzen sustapenaren alde egiteko tresnen garapena eta babesa zuten helburu, hala nola eskola kontzertatu pribatuen gastuak udalen gain ezartzeko adibidez, eskualdeetako hizkuntzen irakaspenaren alde, edo murgiltze sistemaren onarpena segurtatuz.

Baina: zentsura konstituzionala: 2021ko maiatzaren 21eko erabakia (CC).

HIZKUNTZ ESKUBIDEETAN ONDORIOAK

K I E L

CC 1999-06-15 HGEG berresteko legeaz:

Eskubide kolektiboak: ez.
“Printzipio horiek debekatzen dute eskubide kolektiborik aitortzea hizkuntzan, jatorrian, kulturan edo sinesmenean definitzen diren komunitateei”.

Eskubide indibidualak: ez.
“Norbanakoek ezin dute frantsesa ez den beste hizkuntza bat erabiltzeko eskubiderik aldarrikatu administrazio eta Zerbitzu Publikoekin duten harremanetan”.

Hizkuntzen arteko kontziliazioa:
“Konstituzioaren 2. artikuluak ez du debekatzen itzulpenak erabiltzea ; bere aplikazioak ez du ezabatu behar adierazpen eta komunikazio askatasunak irakaskuntzan, ikerketan eta ikusentzunezko komunikazioan duen garrantzia”.

Hizkuntzen arteko kontziliazioa: Toubon-Lamassoure legea:
“Lege honetako xedapenak Frantziako eskualdeetako hizkuntzei buruzko legeriari eta araudiari kalterik egin gabe aplikatuko dira, eta ez dira horien erabileraren aurkakoak”.

Euskararen erakunde publikoa

Euskal Herri Elkargoa

AITZINA JOTZEKO BIDEAK: ERTZAK ESPLORATZEN

MILESKER

Joana Falxa
joana.falxa@univ-pau.fr